

Scientia et religio. Religionsphilosophische Orientierungen.
Festschrift für Hanna-Barbara Gerl-Falkovitz, red. R.
Kaufmann, H. Elbert, Dresden 2005, s. 521

Księgi pamiątkowe są wyrazami wdzięczności, życzliwości i uznania, składanymi jubilatowi przez przyjaciół i uczniów, a dla czytelnika okazją do zapoznania się z osobą i dorobkiem jubilata. Jednym z najbardziej znanych i cenionych filozofów katolickich, w obszarze nie tylko języka niemieckiego, jest Hanna-Barbara Gerl-Falkovitz. Jej zainteresowania koncentrują się na szeroko rozumianej filozofii, wiele uwagi poświęca działalności wydawniczej i redakcyjnej. Z tego względu należy – zwłaszcza na wrocławskim Papieskim Wydziale Teologicznym – zwrócić uwagę na osobą i twórczość Gerl-Falkovitz. Dlaczego? Uczelnia katolicka – ze względu na swoje powołanie – musi być zawsze zainteresowana religią, racjonalnymi próbami przybliżenia jej istoty. I to jest powód pierwszy: katolickość uczelni. Powód drugi to ten, że ta uczelnia znajduje się we Wrocławiu, mieście związanym z Edytą Stein, żydówką i chrześcijanką, filozofem i zakonnica, współpatronką Europy. To właśnie Gerl-Falkovitz jest redaktorem naukowym krytycznego wydania dzieł wszystkich Edyty Stein (ESGA), zaplanowanego na 25 tomów, którego ukończenie przewidziano na rok 2008. W szeroko rozumianej filozofii uwaga Gerl-Falkovitz ogniskuje się na filozofii religii, od roku 1993 jest profesorem filozofii religii na Fakultecie Filozoficznym Politechniki w Dreźnie. Jest współwydawcą „Communio”, członkiem rady wydawniczej czasopism „Die Politische Meinung” i „Vierteljahrsschrift für Wissenschaftliche Pädagogik” wiceprzewodniczącą Niemieckiego Towarzystwa im. Edyty Stein, członkiem kuratorium Fundacji Roberta Boscha, wiceprzewodniczącą Towarzystwa Gertrudy von Le Fort oraz redaktorem naukowym wydania dzieł wszystkich Romano Guardiniego (s. 443-445).

Gerl-Falkovitz opublikowała ponad 500 prac, wśród których są: monografie, eseje, artykuły, tłumaczenia i recenzje (s. 447-502). Trzeba mieć przed oczyma sytuację, w jakiej prowadzi ona działalność wydawniczą i pedagogiczną: pochodząc z głęboko katolickiej rodziny, pracuje w środowisku wyrzekającym się w większości jakiegokolwiek przynależności wyznaniowej. Stąd też podnoszą się podstawowe pytania: Na ile w takim środowisku można mówić o świętości? W jaki sposób można zachować istotowe określenie Świętości i Transcendencji w sytuacji otwartego dyskursu, intelektualnej tolerancji i paradygmatu neutralności? Jak kształtuje się w napięciu wywołanym przez naukę i religię problematyka ontologiczna, antropologiczna, teoriopoznawcza, etyczna? Trzeba zdawać sobie sprawę, że sytuacja religijna i intelektualna – bo tylko taka nas tutaj interesuje – jest zupełnie inna po obu stronach Odry. Jeśli tak jest, to nie jest to sprawa tylko

tamtej strony. Pytania i problemy dotyczące stosunku nauki i religii, wiedzy i wiary czekają na coraz głębsze zreflektowanie, odmiennosc lokalnych sytuacji może być tylko wzbogaceniem w próbie odpowiedzi na sytuację globalną. Dlatego też nie podejmuję się tutaj zreferowania czy omówienia poszczególnych prac, gdyż byłoby to przedsięwzięcie o charakterze wybiórczym, przesłaniającym bogactwo problematyki. W podziale podjętym przez redaktorów wskażę tutaj jedynie autorów zebranych prac, a są wśród nich znakomitości, i tematykę ich rozważań. Wydaje się, że taka prezentacja skłoni wielu do celowego sięgnięcia po tę książkę pamiątkową.

Redaktorzy podzielili nadesłane prace na pięć części:

– część I: *Filozofia i religia*: T. Rentsch, *Nowoczesna działalność naukowa i stare pytanie o Boga*; T. Rehbock, „Znieść wiedzę, aby otrzymać miejsce dla wiary” *Uwagi do krytycznego uzasadnienia wiary religijnej*; J. Splett, *Ludzie bez religii?*; B. Casper, *Czas i czas mesjański. O fenomenie wydarzenia religijnego*; J. Rohbeck, *Od historii zbawienia do historii świata. „Histoire universelle” u Bossueta i Turgota*; H.R. Sepp, *Między ciemnością i światłem. Fenomenalność w „Der Wanderer und sein Schatten” Nietzschego*; G. Vergauwen, B. Hallensleben, *Odwrotna perspektywa*;

– II część: *Edyta Stein*: M. Pankoke-Schenk, *W służbie duchowego dziedzictwa E. Stein. H.B. Gerl-Falkovitz i Niemieckie Towarzystwo im. Edyty Stein*; A.U. Müller, *Elementy antropologii filozoficznej E. Stein. Filozoficzne podstawy pedagogiki w wykładach E. Stein z Münster 1932/33*; S. Binggeli, *Kobieca teologia maryjna z perspektywy E. Stein*; U. Dobhan, *E. Stein jako interpretatorka Teresy z Ávila*;

– III część: *Romano Guardini*: M. Nicoletti, *O stosunku religii do polityki Romano Guardiniego*; U. Ferrer, *O nauce cnoty Romano Guardiniego*; E. Pregardier, *Mooshausen. O pozaakademickiej działalności Jubilatki. Prezentacja kręgu przyjaciół Mooshausen*;

– IV część: *Studia z antropologii i etyki*: H. Maier, *Co nie rozumie się samo przez się. Państwo i cnoty jego obywateli*; B. Irrgang, *Cyborg jako nadczłowiek F. Nietzschego? Uwagi o syndromie posthumanizmu*, H.U. Wöhler, *Filozoficzne poszukiwanie szczęścia w średniowieczu. Impresje historyczne*; C.M. Wulf, *Humor i wdzięczność. Fenomenologiczne rozważania dotyczące dwóch zapomnianych cnót*; V. Ranff, *Smutek tego świata i smutek miły Bogu u J. Cassiana i H. von Bingen*; B. Beckmann-Zöllner, „Święta Rodzina”? *Jezus w swojej „naturalnej” rodzinie i jego nauka o „prawdziwych krewnych” z odniesieniem do Buddy*;

– V część: *Prace interdyscyplinarne*: M. Setz, *Męczeństwo w teologii ewangelickiej*; A. Kleinewefers, „Przez całą wieczność istnieje tylko jedna miłość, ta pochodząca z nieba” *G. von le Forts, „Plus ultra” – interpretacja*.

Wszystkim zainteresowanym stosunkiem filozofii do religii, życiem i twórczością Edyty Stein oraz Romano Guardiniego, problematyką antropologii i etyki należy polecić książkę pamiątkową ku czci H.B. Gerl-Falkovitz.

ks. Jerzy Machnacz